

W Chmielniku – mieście kultur i religii

Chłopiec z Izraela *Dziewczynka z Polski*

Drogi Questowiczu, na początku drogi odnajdź synagogę – Stań pod głównym wejściem, to doradzić mogę! Za chwilę wyruszysz w trasę, lecz nim to nastanie, Szczypta prezentacji, Panowie i Panie! Oto jest Marysia, mi Dawid na imię.

Oprawdzymy Was po dawnym sztetlu, który w świecie słynie!
 Czy mógłbyś wyjaśnić to słowo wszystkim pozostałym?
 Sztetl w języku żydowskim był miasteczkiem małym Lub małą ojczyzną – całym światem znanym!
 W podróż po tym świecie wyruszajmy zatem!

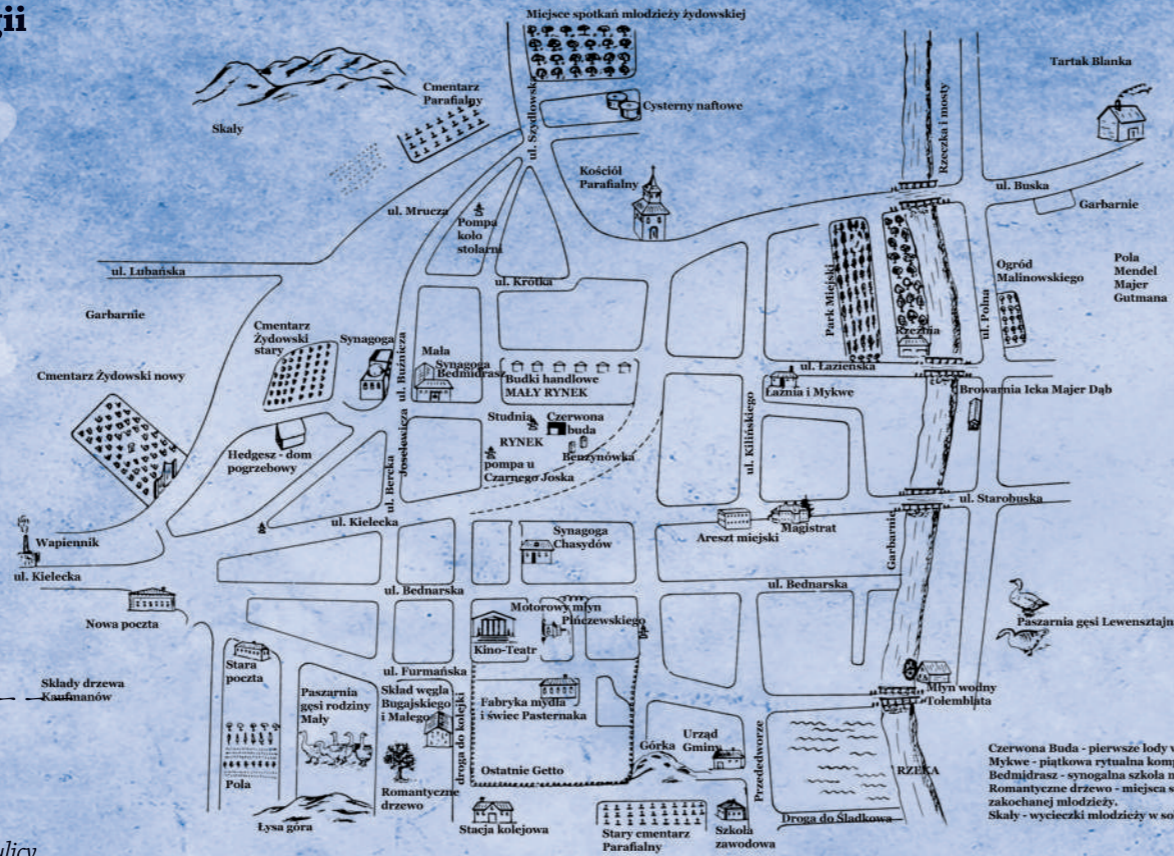
Stań tyłem do drzwi i skręć w prawą stronę, Raz, a potem drugi – tak postanowione! Dojdź do pierwszej latarni po Twojej stronie lewej; Po prawej okrągłe okienko zerknie tu na Ciebie. Następnie skieruj się ku drzewom, co nie są drzewami... Stoisz przy tablicy? Widzisz napis na niej?

Stań tak, by po prawej mieć tablice owe; Rusz prosto chodnikiem – zadanie gotowe! Odliczaj do 8 latarni – umieszczone po prawej i po lewej stronie ulicy. Po drodze, gdzieś z drugiej strony tablice „Szlak Przygody” ujrzysz! Dojdź do przejścia dla pieszych – między 8. a 9. latarnią szukaj drogowskiego
I skręć w stronę gęsi, która głosu nie wyda ni razu.

Czy jadłeś, Questowiczu, w swym życiu gęsinę? Bo Chmielnik nasz właśnie z tego mięsa słynie! Jak zapiski z dawien dawna bowiem informują Nasze gęsi od wieków już w świat stąd wędrują. Na wiedeński dwór cesarski trafiały...

Przysmak to, doprawdy, przedni i niemały! Dziś do Restauracji „Staropolskiej” na gąskę zapraszamy – W niej „od kuchni” z gęsią chętnie Cię poznamy! Zanim ruszysz dalej, sprawa niezbyt trudna: Przepisz nazwę spod gąski... Tak, to

A teraz stań tyłem do studni i popatrz wokoło – Ku ciągowi budynków maszeruj wesoło, Których numery wzrastają stopniowo. To nie takie trudne, jeśli ruszysz głową!

PLAN MIASTA CHMIELNIKA - XX - LECIE MIĘDZYWOJENNE (wg "Pinkas Chmielnik")

Pamiętaj, by bezpiecznie przechodzić przez drogę. Tuż za budynkami w prawo skieruj nogę. Koniec traktu znajdziesz, gdy w dół będziesz kroczył; Tam zaś wznies do góry swe ciekawe oczy. Znak informacyjny wzywa questowego śmiałka, By skierował kroki, gdzie wskazuje strzałka. Co głosi napis na niej? Przepisz te trzy słowa:

– odpowiedź gotowa!

Ostrożnie przejdź przez drogę, bowiem ruszać pora Do miejsca, z którego wylania się duża menora.
 Menora... Wyjaśnij dla wszystkich, coż to jest takiego!
 To żydowski świecznik, questowy Kolego! Ma on siedem ramion. Przyjrzyj się dokładnie. Gdzie jest umieszczony? w ----- M⁴ -----, bardzo ładnie! Obok bramy tablica, rozliczne informacje na niej; Przypatrz się i zadbaj, by tu było zapisane, W którym roku cmentarz założony został: ----- r.

Dawidzie, a żydowski pochówek... Czy to sprawa prosta?
 Stawia się u nas na cmentarzu płyty, macewami zwane, A zamiast kwiatów kamienie na grobach ujrzysz układane. To symbol pamięci o zmarłych, popularny gest. Lecz Ty jednak, Bracie, kontynuuj Quest! Stań tyłem do bramy i w kierunku stosu kamieni się kieruj I z ich prawej strony żwawo przemaszeruj. Trasa wiedzie prosto, chodnikiem - niech Cię niosą nogi, Nie skracaj donikąd z raz obranej drogi!

Teraz, Marysiu, proszę Cię – wszystkim nam opowiedz: Co działo się w Chmielniku, nim nasi żydowscy przodkowie Przybyli tu około roku 1630?

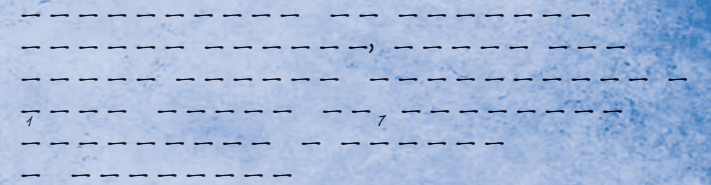
Słuchaj teraz pilnie, questowy Kolego!

Najstarszy zapis historyczny donosi o bitwie z Tatarami Fakt ten przez Długosza w Kronice jest odnotowany... Potyczka w 1241 r. swoje miejsce miała; Niestety, owa „dzika horda” starcie to wygrała. Początkowo protestantyzm w Chmielniku ludzie wyznawali; Za pośrednictwem kalwińskiego dziedzica zresztą uzyskali W 1551 roku akt lokacyjny dla miasta naszego – Nadał go król Stanisław August, wiedz o tym, Kolego! Miasto nasze sławne niebawem zostało Za sprawą kalwińskiego gimnazjum, które tu działało.

Drogi Questowiczu, inne ciekawostki czekają Cię zaraz! Do pierwszego skrzyżowania dojdź; potem się postaraj Jak najostrożniej ulicę przekroczyć... Pilnuj, by ze szlaku ni razu nie zbroczyć! Kieruj się na Staszów (jak znaki drogowie wskazują), A myśli niech do dziejów Chmielnika znowu powędrują. Wrogowie właścicieli miasta jego rozwój utrudniali I wszelkie przeszkody po temu stwarzali.

Wkrótce przez to większość protestantów z Chmielnika wykleto; Ku innym osadnikom zwracać się poczęto. W 1630 r. Krzysztof Gołuchowski, właściciel tych włości, Zaprosił Żydów do miasta – lecz nie jako gości! Miał na celu ożywienie handlu, sytuacji Chmielnika podreperowanie... Idź, aż gdzieś w oddali ujrzysz skrzyżowanie. Po czym je rozpoznasz? Obelisk je zdobi – więc tam kieruj nogę. Musisz dojść do niego, lecz zważaj na drogę!

Stoisz przed pomnikiem? Oto Tve zadanie: Słowa z „figurki” wpisz w miejsca tu wykresowane:

Idź w stronę kościoła, bądź przy tym bezpieczny – na tym mi zależy! Wypatruj popiersia zaraz obok trasy. Do kogo należy?

Krocź przed siebie, a potem w skos trochę, questowy Kompanie, Niech popiersie po lewej stronie Twojej zostanie. Wejdz pod dzwonnice, tamtędy wiedzie do świątyni droga; Przez plac kościelny niechaj zatem kieruje Cię noga. Przekrocz próg drzwi, nad którymi Jan Paweł II do siebie zaprasza. (Pamiętaj, w miejscu świętym o ciszę bardzo się uprasza!) Przetnij historię pewnego Żyda, o którym gazety się rozpisywały Z racji zdarzeń, jakie przy remoncie chóru niegdyś miejsce miały.

07.06. – „...przy naprawie chóru w kościele tamtejszym zastał jednego katolika i jednego żyda, i że inne roboty kościelne podobno także żydom powierzono. Gdy jednej z nich chciał się podjąć rzemieślnik katolik, to żądano od niego stu rubli kaucji, potem zaś rzemieślnikowi żydowi powierzono tę robotę, dając mu sto rubli zadatku...”
[„Gazeta Kielecka” – Nr 44 z 7.VI.1891 r. – str. 1]

28.06. – „Prawdą jest, że do robót około rozszerzenia chóru w tutejszym kościele zostali użyci dwaj stolarze, katolik i żyd; fakt ten otoli służyć może jedynie jako smutne świadectwo o zdolnościach i punktualności rzemieślników-chrześcijan w małych miasteczkach, albowiem domyślić się chyba łatwo, że dozór kościelny łącznie ze swoim pasterzem, wśród których znowu antysemityzmu krzewić chyba nie potrzeba, z konieczności tylko, zniewolony miejscowymi warunkami, użył do wspomnianych wyżej robót rzemieślnika-żyda jako jedynego tu stolarza prowadzącego szersze roboty budowlane, do jakich tutejsi rzemieślnicy-chrześcijanie ani odpowiednich materiałów nie posiadają, ani też robót takich dokładnie obrachować i za przystępną cenę do nich na ogół udzielić się nie umieją...”

Dozór kościelny parafii Chmielnik
[„Gazeta Kielecka” – Nr 50 z 28.VI.1891 r. – str. 2]